

Mesečni izveštaj o informacijskog poremećaja Mart 2024

April 2024

Action for
Democratic Society
hibrid.info

Mesečni izveštaj o informacijskog poremećaja Mart 2024

Izdavač: ADS/hibrid.info

Priština, april 2024

© Sva prava su rezervisana od strane ADS/hibrit.info. Prava intelektualne svojine su zaštićena Zakonom br. 04/L-065 o autorskom i srodnom pravu i Zakonom br. 05/L-047 o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-065 o autorskom i srodnom pravu.

Nijedan deo ovog izdanja se ne može reprodukovati, čuvati u elektronskim sistemima ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom, bilo mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na neki drugi način bez prethodnog pismenog odobrenja izdavača.

Ovaj izveštaj je objavio Action for Democratic Society (ADS) u sklopu projekta “Promovisanje objektivnog novinarstva i borbe protiv dezinformacije”, a koji je podržan od strane National Endowment for Democracy (NED).

Sadržaj dokumenta je odgovornost ADS-a i ni na koji način se ne može smatrati da odražava stav NED-a.

Projekat finansiraju:

Projekat realizuju:

Sadržaja

Kategorije ocenjivanja lošeg informisanja

Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja

Vrste oblasti

Vrste izdavača

Klasifikacija medijskih objava na albanskom i srpskom jeziku

Ličnosti i institucije o kojima se najviše govorilo

Provera i procena iskaza

01. 02. 03. 04. 05. 07. 08.

Uvod

Ovaj sažeti i opisni izveštaj, prvi te vrste na Kosovu do sada, odražava stanje informisanja (dezinformisanja) tokom marta 2024. godine na osnovu podataka koje je obezbedila platforma za proveru činjenica – hibrid.info. Format ovog izveštaja je prvi i jedini te vrste. Prati i prikazuje stanje za period od mesec dana, a ovo je dvadeset jedan mesečni izveštaj koji je do sada objavljen.

Ovaj izveštaj je osmišljen od strane platforme za proveru činjenica hibrid.info, deo kosovske nevladine organizacije „ Action for Democratic Society” (ADS) i podržan je od strane američke fondacije „National Endowment for Democracy” (NED) u okviru projekta „Promovisanje objektivnog novinarstva i borbe protiv dezinformacije“.

Ovaj monitoring izveštaj daje pregled oblika medijskog informisanja o događajima na Kosovu i oko njega. U nastavku ovog izveštaja predstavljene su neke figure (grafikoni) iz baze podataka hibrid.info, podeljene kroz nekoliko kategorija procene koje su deo metodologije za proveru činjenica ove platforme.

Izveštaj tretira 8 uporednih kategorija podataka, sa ciljem da pruži objektivnije pojašnjenje stanja informisanja i da objasni tendencije lošeg informisanja za ovaj period praćenja.

Kategorije praćenja su:

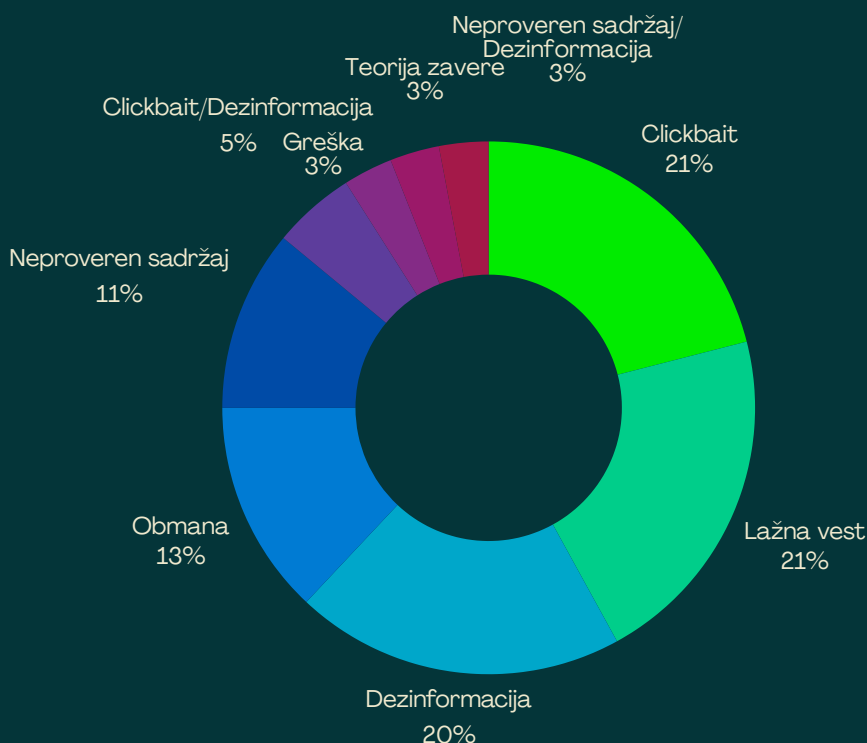
- Procene članaka lošeg informisanja
- Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja
- Oblasti u kojima se stvaraju i prenose članci lošeg informisanja
- Institucije i ličnosti pomenute u člancima lošeg informisanja
- Vrste medija koji su stvarali i prenosili sadržaj lošeg informisanja
- Kategorizacija medija na albanskom i srpskom jeziku koji su stvarali i prenosili sadržaje lošeg informisanja
- Vrste objavljivača na društvenim medijima koji su stvarali i prenosili sadržaj lošeg informisanja
- Provera i procena iskaza

Sadržaj kojim su se bavili istraživači hibrid.info i koji je poslužio za izradu ovog izveštaja je uglavnom onaj koji je objavljen na albanskom i srpskom jeziku.

Kategorije ocenjivanja lošeg informisanja

GLAVNE KATEGORIJE

Ovde su glavne kategorije koje su navedene prema kategoriji za procenu

Na osnovu praćenja i obrade 62 sadržaja lošeg informisanja tokom marta 2024. godine proizilazi da su clickbait članci i lažne vesti dominirali u smislu kategorija lošeg informisanja. U toku ovog meseca, clickbait članci i lažne vesti vode sa 21 % i dezinformacije sa 20 %.

Kao i prethodnog meseca (februara 2024.), gde su dominirali clickbait sadržaji, ova kategorija lošeg informisanja je preovladavala i tokom marta, jer je veliki broj lošeg informisanja objavljenih u oblasti politike, crne hronike i društva ocenjeno kao clickbait. Iz razloga što ovog meseca loše informisanje nije bilo fokusirano na temu koja je dobila glavni fokus i da je nekoliko sadržaja lošeg informisanja iz glavnih oblasti ocenjeno kao clickbait, ova kategorija je rangirana sa najvećim procentom.

Ovu kategoriju prate lažne vesti, koje imaju isti procenat kao i clickbait kategorija, odnosno 21 %. Lažne vesti su objavljene na društvenim medijima o raznim političkim i društvenim temama, crnom hronikom i drugim temama. U poređenju sa februarom, kategorija lažnih vesti je povećana za 14 % (7 % u februaru, 21 % u martu).

Lažne vesti prate dezinformacije, kao jedan od najčešćih oblika objavljenog lošeg informisanja, koje se nalaze na trećem mestu. Ova kategorija je zabeležila porast od 8 % u odnosu na februar (13 % u februaru, 20 % u martu).

21 % članaka lošeg informisanja koji su obrađeni dobilo je ocenu "clickbait" i "lažna vest"

Analiza vrsta ocenjivanja

1.1

01. Clickbait

Sve sadržaje ocenjene kao „clickbait“ objavili su izdavači (pravi mediji i društveni mediji) na albanskom jeziku. Crna hronika (5 %), društvo (5 %) i politika (5 %) bile su dve glavne oblasti o kojima su objavljeni clickbait članci, ne propuštajući druge oblasti kao što su bezbednost, sport i vreme.

03. Dezinformacija

Dezinformacije su objavljene uglavnom u pravim medijima (10 %) i društvenim medijima (8 %) iz oblasti politike, društva i bezbednosti. Mediji na srpskom jeziku objavili su nedosledne izjave Zaharove o intervenciji NATO-a 1999. godine i „martovskim neredima 2004. godine“, kao i neosnovane tvrdnje o takozvanoj „Žutoj kući“. Dok su se na albanskom jeziku objavljivale o odluci CBK o dinaru, ratu u Ukrajini, severu, Zajednici srpskih opština, itd.

05. Neproveren sadržaj

Ovi sadržaji su objavljeni u pravim medijima (8 %) i društvenim medijima (3 %) sa različitim temama u kojima dominiraju fotografije objavljene sa tvrdnjom da predstavljaju rudare Trepče kako jedu sehur na 800 metara, iako se radi o fotografiji napravljenoj u Turskoj, kao i fotografija ukrašavanja gradova za mesec Ramazan. Pored ovih, objavljeni su neprovereni sadržaji vezani za naoružavanje KBS-a, Specijalni sud i sukob između Izraela i Hamasa.

02. Lažna vest

Skoro sve lažne vesti objavljuju stranice i nalozi na društvenim medijima. Bezbednost, crna hronika i politika su oblasti u kojima su lažne vesti najviše zavladaile. Objavljene su lažne vesti o smrti umetnikovog sina Ardita Đebree, lažne tvrdnje o dešavanjima na kosovsko - srpskoj granici, o severu, naoružanju KBS-a.

04. Obmana

Skoro sav obmanjujući sadržaj objavljen je iz oblasti društva i jedan iz oblasti bezbednosti. Sadržaj iz oblasti bezbednosti se ticao otvaranja internet stranice za prikupljanje sredstava za KBS. Dok su se obmanjujuće dezinformacije iz oblasti društva ticale onlajn prodaje sumnjivih proizvoda za koje se tvrdilo da leče određene bolesti, kao i o objavljivanju lažnih kampanji za davanje kredita sa sumnjivih Facebook stranica.

06. Clickbait /Dezinformacija

Clickbait/ dezinformacioni sadržaji su objavljeni na temu klimatskih uslova, uključujući stare članke o pogoršanju vremena i poplavama u Albaniji, a koji su objavljeni kao aktuelni. Sve ovo je objavljeno na društvenim medijima.

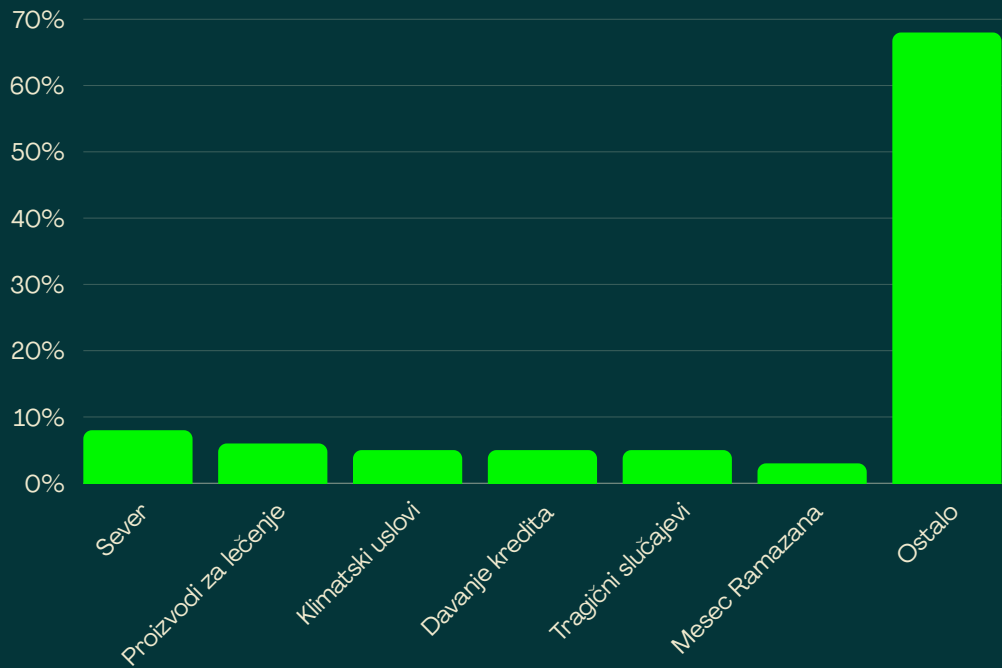
Ostali članci sa sadržajem lošeg informisanja ocenjeni su u kategorijama: greška, teorija zavere, neproveren sadržaj/ dezinformacija

Teme koje se koriste za stvaranje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja

2

GLAVNE KATEGORIJE

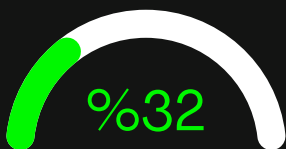
Ovde su glavne kategorije koje su navedene prema temama

Nekoliko lažnih tvrdnji koje su objavili različiti izdavači (pravi mediji, sumnjivi portali i društveni mediji) o dešavanjima u oblasti bezbednosti na severu Kosova, učinili su da ova tema dominira tokom marta meseca. Raznolikost tema je učinila da je, uprkos tome što je ova tema dominirala, procenat lošeg informisanja u vezi sa njom nizak. U odnosu na prethodni mesec (februar), tema Sever je zauzela šesto mesto među temama o kojima se najviše loše informisalo, sa 5 %. Dok je ovaj mesec sa 8 % na prvom mestu zbog raznovrsnosti tema o kojima se loše informisalo tokom ovog meseca.

Tokom marta meseca objavljeni su lažni sadržaji u vezi sa tvrdnjama o proizvodima koji leče razne bolesti. Ovo je dovelo do otkrivanja i rešavanja ovakvih obmana u vezi sa ovom temom tokom ovog meseca, što je uticalo da ova tema bude na drugom mestu.

U okviru sadržaja lošeg informisanja, koji su obrađeni ovog meseca, objavljene su stare vesti vezane za klimatske uslove, uz tvrdnju da su predstavljene kao aktuelne. Isto tako objavljen je lažni sadržaj sa tvrdnjom o davanju kredita ili izražavanju zadovoljstva potrošača za kredite. Kodirani sadržaji kao tragični slučajevi (smrt i ubistvo), gde se pored clickbait članaka za koje se u naslovu ne navodi mesto događaja, objavljene su i lažne vesti sa tvrdnjama o smrti sina umetnika Ardita Đebrea, itd.

32 % glavnih tema odnosi se na sever, proizvode za lečenje, klimatske uslove, davanje kredita, tragične slučajeve i mesec Ramazana.

Analiza ocene činjenica prema temama

2.1

U nastavku su analizirane četiri glavne teme kojima se bave mediji i različiti izdavači u sažetom obliku prema merenjima platforme hibrid.info kroz metodologiju provere činjenica.

01. Sever

Dezinformacije vezane za sever objavljene su na društvenim medijima (5 %) i pravim medijima (3 %). Ogromna većina sadržaja u vezi sa ovom temom je iz oblasti bezbednosti (5 %), zatim društva (2 %) i politike (2 %). Mediji su objavili lažnu tvrdnju za izjavu publiciste Škeljzena Maljićija da je 007 ušao na sever Kosova, kao i clickbait članak gde se iz naslova ne vidi da će kazne za popis stanovništva obuhvatiti celu zemlju, a ne samo sever. Dok su na društvenim medijima objavljene lažne vesti da Kosovo gradi četiri vojne baze na granici sa Srbijom, neprovereni sadržaji da je zastava Rusije postavljena na tvrđavi Zvečan i teorije zavere na srpskom jeziku da akcija protiv šverca droge na severu predstavlja „antisrpsku akciju“.

03. Klimatski uslovi

Loše informisanje o klimatskim uslovima ocenjeno je kao clickbait član i clickbait/dezinformacija koje su objavljene na društvenim medijima i pravim medijima. Na ovu temu objavljeni su stari članci o pogoršanju vremena i poplavama u Albaniji, uz tvrdnju da se predstave kao aktuelne.

02. Proizvodi za lečenje

Na društvenim medijima (5 %) i sumnjivim portalima (2 %) objavljeni su sadržaji lošeg informisanja u vezi sa navedenom temom. Svi ovi sadržaji su ocenjeni kao obmana i odnose se na teme kao što su: biljni proizvod je lažno predstavljen kao med za lečenje želuca, proizvod se prodaje preko interneta kao 100 % prirodan sa nazivom „med za potenciju“, proizvod „O CAPS“ se prodaje na internetu uz lažnu tvrdnju da je to lek koji pomaže u vraćanju vida.

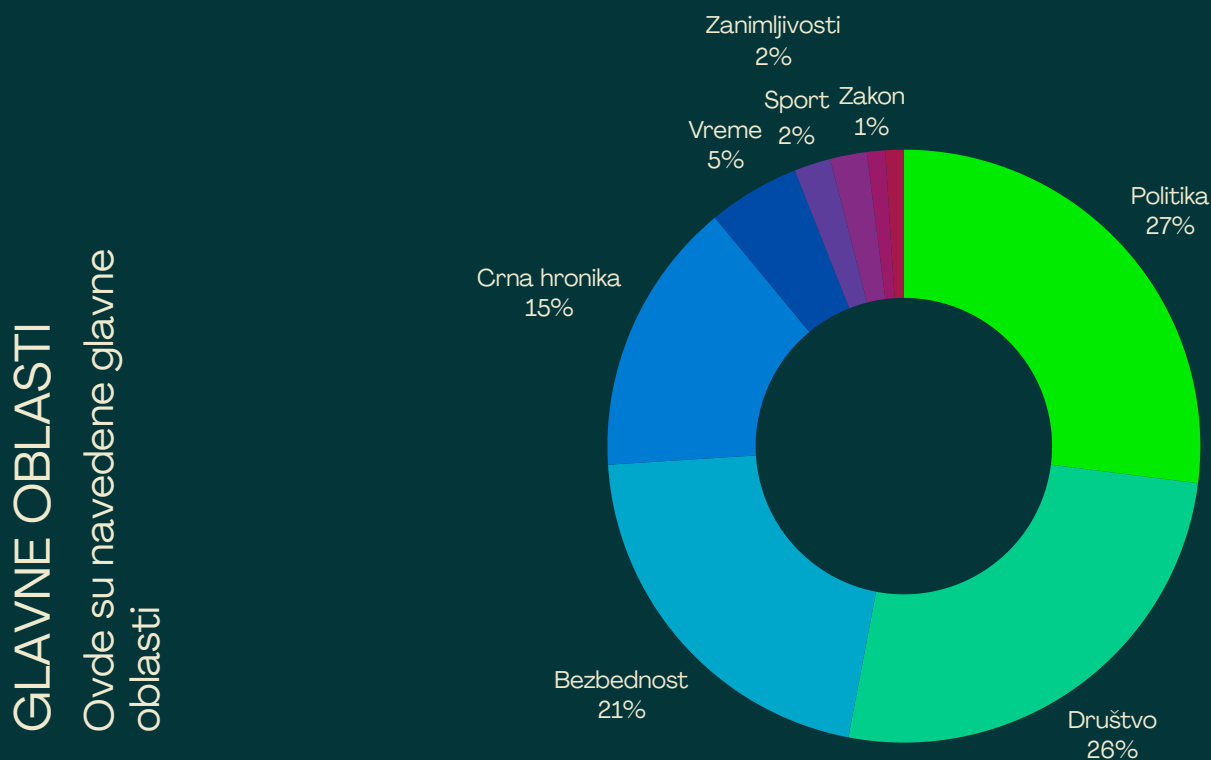
04. Davanje kredita

Sav sadržaj u vezi sa davanjem kredita objavljen je na društvenim medijima i ocenjen je kao obmana. Sumnjive stranice na Facebook-u objavile su lažne kampanje za davanje kredita, kao i ocene klijenata jedne mikrofinansijske institucije, lažno ih predstavljajući kao njihove.

3

Vrste oblasti

Na osnovu sadržaja praćenja i sadržaja lošeg informisanja koji su obrađeni tokom marta meseca, čini se da su različiti izdavači (pravi mediji, sumnjivi portali i društveni mediji) proizveli i preneli najviše sadržaja lošeg informisanja u oblasti politike. Politika je, kao i prethodnog meseca, i dalje glavna oblast o kojoj se najviše loše informisalo.

Objavljivanje dezinformacija o raznim temama iz različitih političkih dešavanja u vezi sa Zajednicom srpskih opština, intervencijom NATO-a 1999. godine, martovskim nemirima 2004. godine, dijalogom, učinilo je da ove oblasti prevladavaju čak i tokom marta meseca. Ovo je uticalo da politika ima isti procenat pronađenih i obrađenih sadržaja lošeg informisanja u odnosu na prethodni mesec (februar). Oblast politike prati i oblast društva, kao i u februaru, ali je u martu sadržaj lošeg informisanja u vezi sa ovom oblašću povećan za 6 % (sa 20 % u februaru na 26 % u martu). Ove dve oblasti čine više od polovine sadržaja lošeg informisanja koje su obrađene u ovom mesecu.

Nakon ove dve oblasti sledi oblast bezbednosti, koja je zabeležila blagi porast u odnosu na prethodni mesec (sa 18 % u februaru 2024. godine na 21 % u martu 2024. godine). Oblast bezbednosti prati oblast crne hronike, koja je pretrpela blagi pad (sa 17 % u februaru na 15 % u martu).

Gotovo svi sadržaji iz oblasti politike objavljuju se na albanskom jeziku u medijima (15 %) i društvenim medijima (11 %). Dezinformacije (10 %), lažne vesti (6 %) i clickbait članci (4 %) su kategorije lošeg informisanja prema kojima su dezinformacije ocenjene na različite političke teme.

Loše informisanje iz oblasti društva objavljeno je na društvenim medijima (13 %), sumnjivim portalima (5 %) i pravim medijima (3 %). U ovoj oblasti dominiraju lažni sadržaji u vezi sa lekovima i davanjem kredita.

Što se tiče lošeg informisanja objavljenog u oblasti bezbednosti, značajan deo je ocenjen kao lažne vesti (6 %), dezinformacije (5 %) i clickbait članci (3 %). Ovo je objavljeno u društvenim medijima (13 %) i pravim medijima (5 %) u vezi sa naoružavanjem KBS-a, dešavanjima na granici Kosova i Srbije i severom.

Značajan deo sadržaja crne hronike ocenjen je kao lažne vesti (6 %) i clickbait članci (5 %) u vezi sa tragičnim slučajevima poput lažnih tvrdnji o smrti sina umetnika Ardita Đebrea kao i smrti kralja Čarlsa III, itd. Svi ovi sadržaji su objavljeni na društvenim medijima (10 %) i pravim medijima (5 %).

82 % sadržaja lošeg informisanja tiče se politike, društva, bezbednosti i crne hronike.

Vrste izdavača

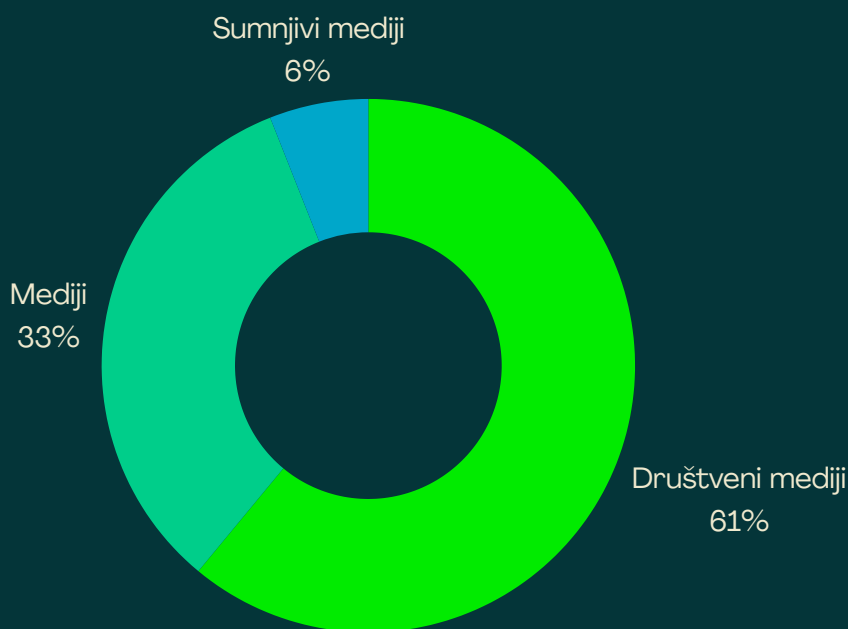
4

Za razliku od prošlog meseca (februar) gde su dominirali sadržaji lošeg informisanja objavljeni u pravim medijima, tokom ovog meseca (mart) dominirali su sadržaji lošeg informisanja objavljeni na stranicama i nalogima na društvenim medijima. Na osnovu nalaza i obrade sadržaja lošeg informisanja primećuje se porast od 20 % sadržaja lošeg informisanja objavljenih na društvenim medijima u poređenju sa februarom (sa 41 % u februaru 2024. godine na 61 % u martu 2024. godine), čineći da se oni rangiraju na prvom mestu. Ovo se može objasniti činjenicom da se na društvenim medijima objavljuju svi sadržaji lošeg informisanja koji su ocenjeni kao lažne vesti i obmana, značajan deo neproverenog sadržaja i dezinformacija.

Dok je sadržaj lošeg informisanja, koji je pronađen i obrađen, a i koji je objavljen u pravim medijima (informativni portali), pretrpeo pad od 23 % u odnosu na prethodni mesec (sa 56 % u februaru 2024. godine na 33 % u martu 2024. godine). U sadržajima lošeg informisanja objavljenim u medijima dominiraju clickbait članci i dezinformacije. A samo 6 % su objavili sumnjivi portali.

U poređenju sa februarom 2024. godine, objave lošeg informisanja, koje su u martu otkrivene, obrađene i objavljene na društvenim medijima, su pretrpele porast, a one objavljene u pravim medijima su pretrpele pad, dok se za one objavljene na sumnjivim portalima primećuje skoro isti procenat.

RAZLIKA U PROCENTU IZMEĐU
IZDAVAČA SA SADRŽAJOM
LOŠEG INFORMISANJA

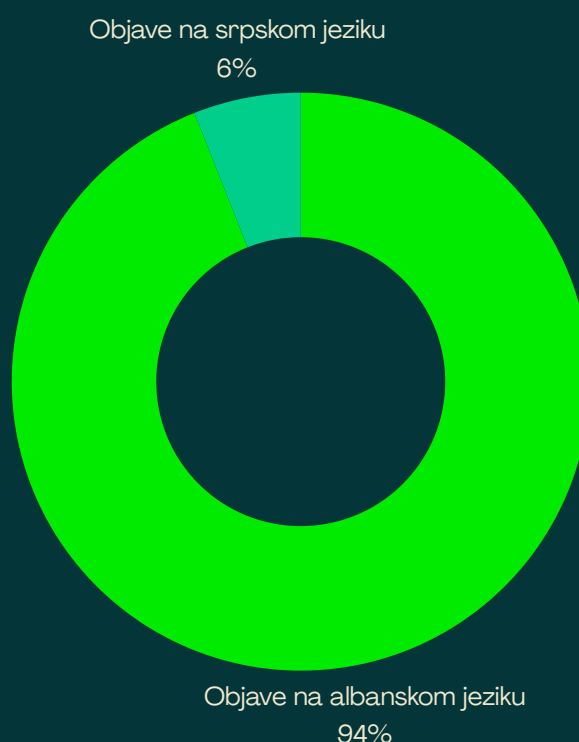
94 % članaka sa sadržajem lošeg informisanja objavili su izdavači na društvenim medijima (61 %) i pravi mediji (3 %).

5

Klasifikacija medijskih objava na albanskom i srpskom jeziku

Ovo merenje pokazuje na kom jeziku su objavljeni praćeni članci lošeg informisanja u jednomesečnom periodu, kategorišući medije na albanskom, srpskom i drugim jezicima u odnosu na njihovo izveštavanje o dešavanjima na Kosovu.

PROCENAT MEDIJSKIH OBJAVA NA ALBANSKOM I SRPSKOM JEZIKU

Uzorak praćenja i obrade sadržaja lošeg informisanja sa platforme „hibrid.info“ fokusiran je na loše informisanje na albanskom jeziku objavljenim u medijima, sumnjivim portalima i stranicama i nalogima na društvenim medijima, usled čega su tokom marta 2024. godine objave na ovim jezicima dominirale u obradi sa 94 %.

Dok se na srpskom jeziku prate samo izveštaji lošeg informisanja u pravim medijima, kao i „Telegramu“ na društvenim medijima, koji se odnosi na dešavanja na Kosovu i oko njega i ti sadržaji se obrađuju. U martu 2024. godine objavljeni su neki sadržaji lošeg informisanja u vezi sa incidentima u srpskim naseljima i dešavanjima na severu, što čini 6 % nalaza i sprovedenih obrada.

Analiza članaka ove kategorije

5.1

U ovom delu izveštaja analiziraju se objave lošeg informisanja objavljene u medijima na albanskom, srpskom i drugim jezicima. Sledi opis njihovog odnosa između kategorizacija, oblasti i tema o kojima se govori.

01. Objave na albanskom jeziku

Više od polovine sadržaja lošeg informisanja objavljenih na albanskom jeziku objavljeno je na društvenim medijima (58 %), dok je ostatak u pravim medijima (29 %) i sumnjivim portalima (6 %). Sve lažne vesti i obmane, kao i značajni deo dezinformacija i neproverenog sadržaja objavljuju stranice i nalozi na društvenim medijima. Dok je u medijima objavljen značajan deo clickbait članaka i neke dezinformacije i neprovereni sadržaji. I u društvenim medijima i u pravim medijima objavljeni su sadržaji lošeg informisanja iz oblasti politike, društva i bezbednosti.

02. Objave na srpskom jeziku

Sadržaji lošeg informisanja na srpskom jeziku objavljeni su u medijima (5 %) i društvenim medijima (2 %). Sadržaji objavljeni u medijima bili su iz oblasti politike, a na društvenim medijima iz oblasti bezbednosti. Dezinformacije je u medijima objavila portparolka Ministarstva spoljnih poslova Rusije Marija Zaharova u vezi sa intervencijom NATO-a 1999. godine i martovskim neredima 2004. godine, kao i neosnovane tvrdnje o takozvanoj “Žutoj kući”, kao i teorija zavere Zaharove koja pominje povezanost Kosova sa terorizmom posle oružanog napada 22. marta u koncertnoj dvorani u blizini Moskve. Dok je na društvenim medijima objavljena teorija zavere u kojoj se akcija protiv švercovane droge na severu bez činjenica tumači kao „antisrpska akcija“.

6

Vrste društvenih medija

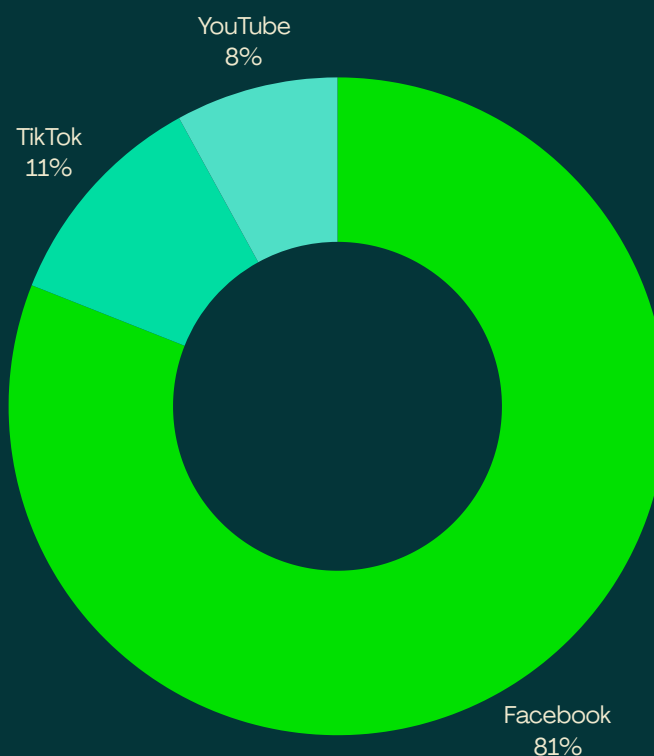
U ovom delu analiziraju se samo članci lošeg informisanja objavljeni i preneti od strane izdavača na društvenim mrežama i u ovom slučaju nisu uključene objave u drugim medijima (pravi mediji i sumnjivi portali).

Što se tiče lošeg informisanja objavljenog na društvenim medijima, tokom marta 81 % sadržaja objavljeno je na Facebook-u 81 %, na TikToku 11 % i na YouTube 8 %.

I tokom marta meseca, kao i prethodnog meseca, nastavio je da dominira sadržaj lošeg informisanja objavljen na Facebook-u, beležeći isti procenat. Sadržaji lošeg informisanja na TikToku takođe se objavljuju u skoro istom procentu.

Pored ove dve platforme, tokom marta su na YouTube platformi objavljena dva sadržaja lošeg informisanja na albanskom jeziku, koji ukupno čine 8 % sadržaja objavljenih na društvenim medijima.

PROCENAT OBJAVA NA
DRUŠTVENIM MEDIJIMA

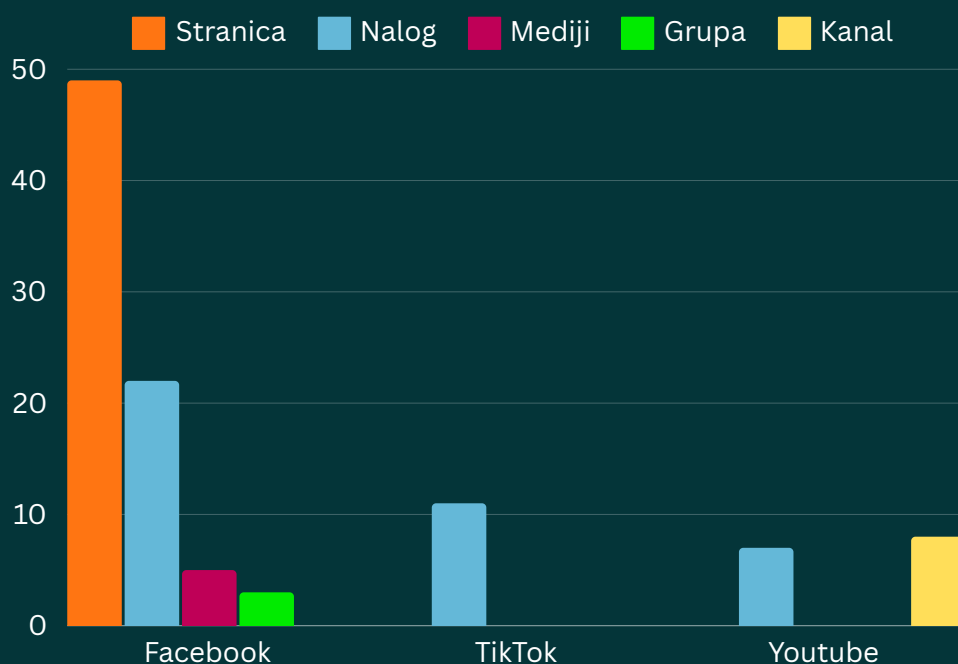
6.1

Vrste objava na društvenim medijima

Ovo merenje analizira, kroz podatke praćenja, interakciju na društvenim medijima u vezi sa objavljivanjem i prenošenjem članaka lošeg informisanja različitih izdavača na društvenim medijima. Ovo se radi preko ovih glavnih kategorija izdavača: naloga, stranica, profila, medija i kanala kojima upravljaju korisnici društvenih medija.

Sadržaji lošeg informisanja pronađeni i obrađeni na društvenim medijima za mesec mart 2024. godine uglavnom su objavljeni na stranicama (49 %) i nalozima (22 %) na Facebook-u, zatim nalozima na TikToku (11 %). Pored toga, 5 % sadržaja objavljeni su na stranicama medija na Facebook-u, a 3 % na Facebook grupama. Tokom marta meseca, 8 % sadržaja lošeg informisanja je objavljeno na različitim kanalima na YouTube platformi.

PROCENAT VRSTE OBJAVA NA DRUŠTVENIM MEDIJIMA

6.2

Analiza vrsta objava na društvenim medijima

U nastavku se analiziraju ove kategorije društvenih medija u odnosu na objavljivanje i prenošenje sadržaja lošeg informisanja.

01. Facebook

Obmana (16 %), neproveren sadržaj (14 %), dezinformacije (14 %) i lažne vesti (14 %) su kategorije koje su se najviše ocenile kao loše informisanje objavljeno na Facebook-u. Što se tiče lošeg informisanja objavljenog na Facebook-u dominira oblast društva (22 %), politike (19 %) i bezbednosti (11 %). U lošem informisanju objavljenim na Facebook-u bilo je niza različitih tema iz gore navedenih oblasti, uključujući obmane sa zdravstvenim proizvodima, neproveren sadržaj fotografija stvorenih veštačkom inteligencijom i fotografije rudara Trepče, kao i dezinformacije u vezi sa političkim dešavanjima, severom, itd.

02. TikTok

Sav sadržaj objavljen na TikToku je ocenjen kao lažne vesti (11 %). Ove lažne vesti objavljene na TikToku su iz oblasti bezbednosti, a posebno se odnose na lažne tvrdnje o pucnjavi i sukobu Specijalne jedinice Kosova i Srbije, na izgradnju četiri vojne baze na granici sa Srbijom, kao i naoružavanju KBS-a teškom vojnom artiljerijom.

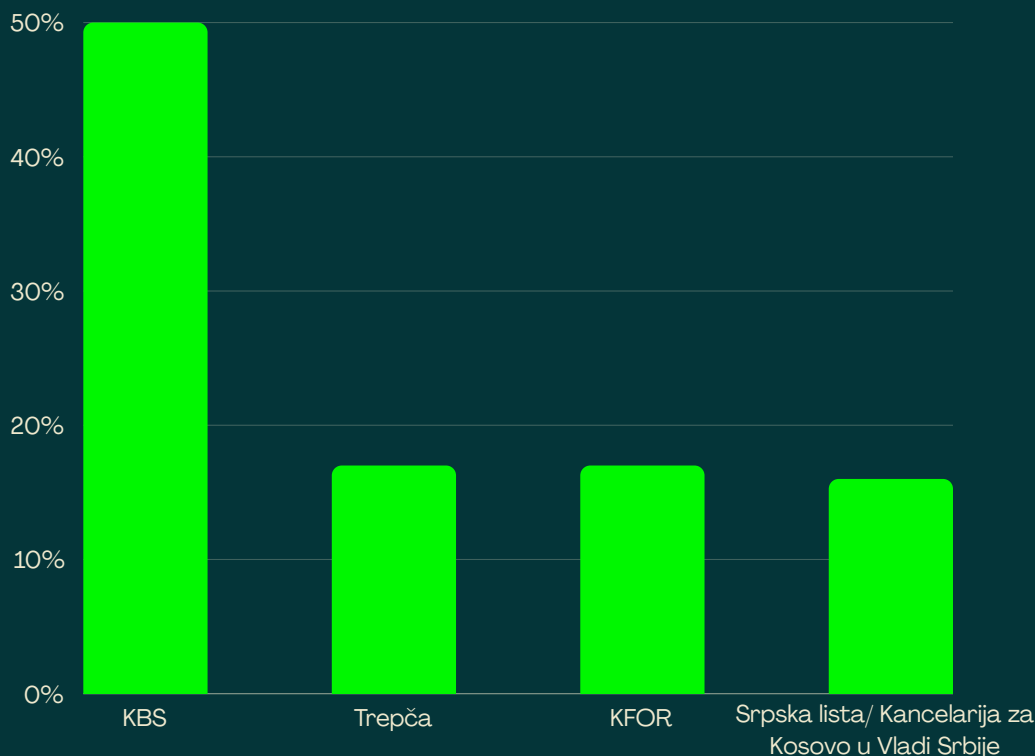
03. YouTube

Sadržaji lošeg informisanja objavljeni na YouTube ocenjeni su kao lažne vesti i objavljeni su iz oblasti crne hronike. Objavljene su dve lažne vesti koje govore o smrti umetnikovog sina Ardita Đebrea, kao i vest o samoubistvu brazilske moderatorke u Albaniji Andrese Ambrozija.

Ličnosti i institucije o kojima se najviše govorilo

Ovo merenje analizira podatke o kojim institucijama i ličnostima (javnim i političkim ličnostima) se najviše govorilo kroz praćenje tekstova sadržaja lošeg informisanja.

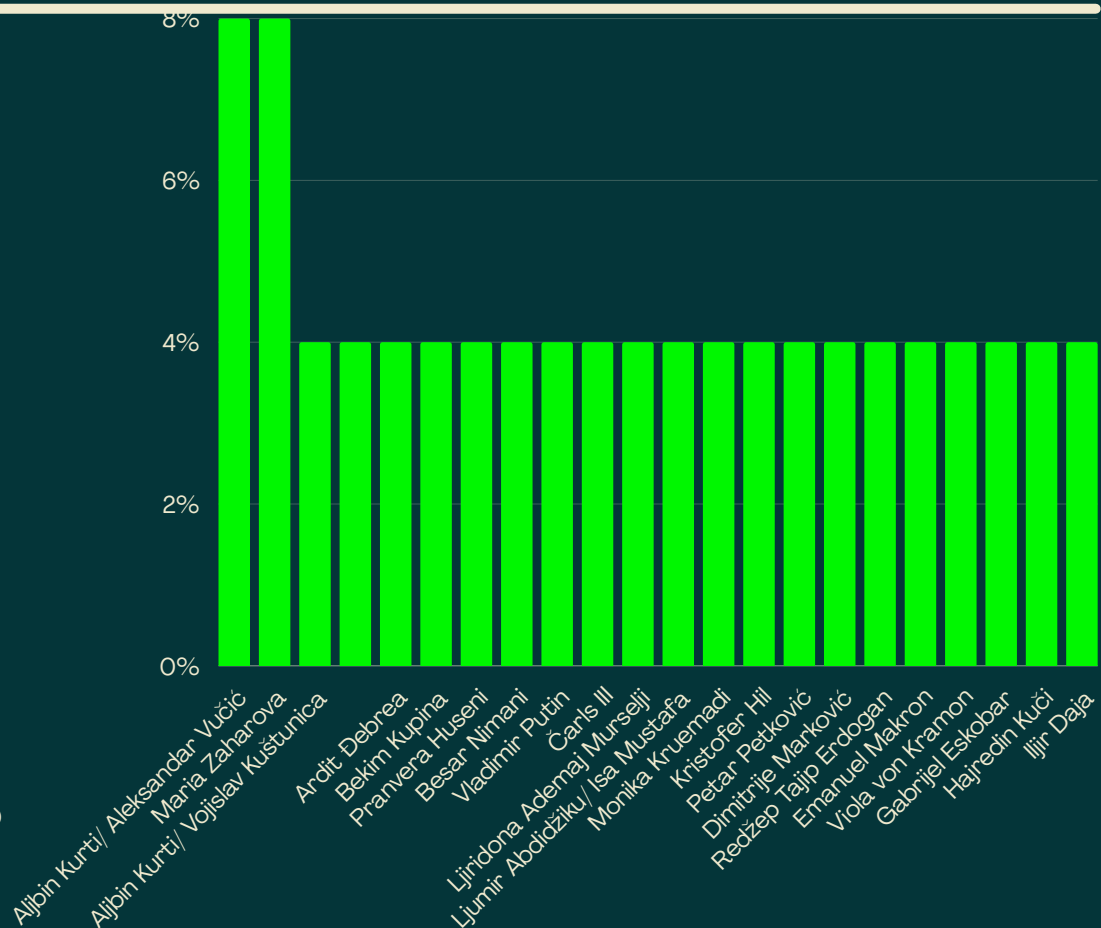
RANGIRANJE INSTITUCIJA O KOJIMA SE NAJVIŠE GOVORILO PREMA PROCENTU

Na osnovu obrađenih sadržaja lošeg informisanja za mesec mart 2024. godine, među šest institucija o kojima se govorilo, Kosovske bezbednosne snage (KBS) su institucija o kojoj se najviše govorilo. O ovoj bezbednosnoj instituciji su govorile stranice na društvenim medijima u vezi sa tvrdnjama o naoružavanju ove institucije teškom vojnom artiljerijom. U vezi sa KBS objavljen je sumnjiv link sa ciljem doniranja sredstava za fondaciju bezbednosti KBS-a.

Sve druge institucije su po jednom pominjane u sadržajima lošeg informisanja objavljenim u medijima, sumnjivim portalima i društvenim medijima. Trepča je korišćena na fotografiji objavljenoj uz tvrdnju da se na snimku vidi kako rudari jedu sehur ispod 800 metara, iako je fotografija iz rudnika u Turskoj. O KFOR-u se govorilo uz lažnu tvrdnju da je ova bezbednosna institucija preuzela transport dinara na Kosovu, dok se za Kancelariju za Kosovo i politički subjekat Srpska lista govorilo u tekstu o akciji protiv šverca droge na severu, što su ove dve institucije bez činjenica protumačile kao „antisrpsku akciju“.

RENDITJA E PERSONAVE MË TË PËRFOLUR SIPAS PËRQINDJES

Kosovski premijer Aljbin Kurti je ličnost o kojoj se najviše govorilo u kontekstu drugih ličnosti, u tri sadržaja lošeg informisanja u kojima se govorilo o ličnostima. O Kurtiju zajedno sa predsednikom Srbije Aleksandrom Vučićem se govorilo uz tvrdnju da su se oni sastali radi dijaloga između Kosova i Srbije, kao i o staroj izjavi koju je Vučić ponovo objavio kao aktuelnu o neprihvatanju Zajednice. Uređena fotografija Kurtija sa bivšim predsednikom Srbije Vojislavom Koštunicom ponovo je objavljena u medijima.

Druga ličnost o kojoj se najviše govorilo u sadržajima lošeg informisanja objavljenim u martu je portparolka Ministarstva spoljnih poslova Rusije Marija Zaharova. O Zaharovoj se u medijima govorilo povodom njenih javnih izjava kojim je loše informisala u vezi sa intervencijom NATO-a 1999. godine i martovskim neredima 2004. godine, kao i pominjanju povezanosti Kosova sa terorizmom nakon oružanog napada u koncertnoj dvorani u blizini Moskve 22. marta.

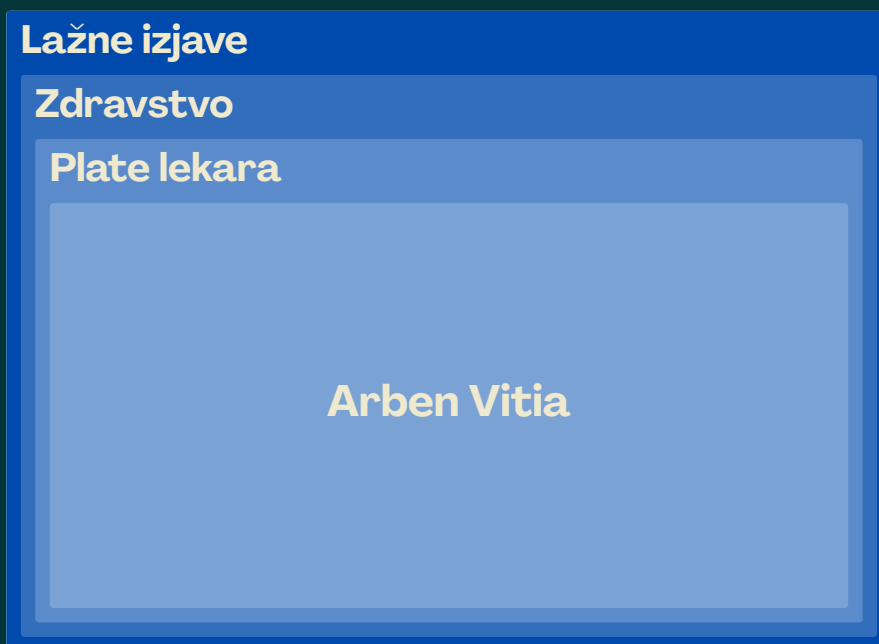
Sve ostale ličnosti pomenute su jednom u sadržaja lošeg informisanja objavljenim tokom marta meseca.

Provera i procena iskaza

Hibrid.info, pored provere i analize medijskih tekstova, proverava i ocenjuje izjave visokih političkih i institucionalnih funkcionera, kao i ličnosti koje imaju uticaj u javnosti. Ocenjivanje ovih ličnosti, po metodologiji hibrid.info, vrši se u kategorijama autentičnosti, doslednosti i sadržaja obećanja.

REANGIRANJE PROVERE I
PROCENE IZJAVA

UU okviru sadržaja praćenog tokom marta meseca hibrid.info je proverio i analizirao obećanje.

Ministar zdravlja Arben Vitia je u intervjuu objavljenom 25. februara za Novinsku agenciju naveo da lekari na Kosovu imaju jednu od najvećih plata u regionu Zapadnog Balkana. Nakon provere činjenica od strane hibrid.info potvrđeno je da u poređenju sa zemljama Zapadnog Balkana jedino Srbija ima manje plate lekara u odnosu na Kosovo, što, prema oceni, čini da je izjava ministra Vitia netačna.

Metodologija

Za izradu ovog izveštaja o monitoringu korišćene su kvantitativne i kvalitativne metode.

Što se tiče kvantitativnih metoda, prvo je bazu podataka kreirao ADS/hibrid.info kako bi se razmotrili i detaljno analizirali trendovi lošeg informisanja. Preko ove baze podataka, koju redovno održavaju i ažuriraju zaposleni ADS/hibrid.info, redovno se prate članci sa sadržajem lošeg informisanja. Odabir sadržaja lošeg informisanja za tretman zasniva se na važnosti, relevantnosti, viralnosti i kontekstu. Ovi kriterijumi se utvrđuju nakon praćenja od strane tima sa iskustvom u oblasti informisanja.

To znači da su svi članci objavljeni na platformi hibrid.info smešteni u bazu podataka i ona služi kao jedan od glavnih izvora za pripremu izveštaja o monitoringu. Pored toga, metodologija korišćena za analizu podataka predstavljenih u izveštaju o monitoringu omogućava filtriranje podataka na dnevnom, nedeljnom i mesečnom nivou iu pretežno kvantitativnom obliku kako bi se jasnije razumeo fenomen dezinformisanja analiziranih članaka za ovaj jednomesečni period praćenja prema različitim kategorijama procene.

Pored toga, još jedan važan izvor za ovaj izveštaj je metodologija ADS/hibrid.info (objavljena na sajtu hibrid.info) za borbu protiv informacionog poremećaja. Metodologiju, koja se prvenstveno zasniva na kvalitativnim metodama, razvilo je stručno osoblje ADS/hibrid.info i u skladu je sa najvišim međunarodnim standardima za proveru činjenica, odnosno prema smernicama Međunarodne mreže za proveru činjenica. (IFCN). ADS/hibrid.info je punopravni član ovog međunarodnog mehanizma - IFCN.

Ovaj izveštaj o monitoringu obuhvata period od 1. do 31. marta 2023. godine u kojem su se obradilo 62 sadržaja lošeg informisanja.

Ovaj kratki monitoring izveštaj predstavlja pregled jednomesečnog stanja informisanosti (dezinformacija) tokom marta 2024. godine prema podacima platforme za proveru činjenica – hibrid.info.

Na osnovu praćenja i obrade 62 sadržaja lošeg informisanja tokom marta 2024. godine proizilazi da su clicbait članci sa 21 % i lažne vesti sa 21 % dominirali u smislu kategorija lošeg informisanja. Pošto ovog meseca dezinformacije nisu bile fokusirane na temu koja je dobila glavni fokus i da je nekoliko sadržaja lošeg informisanja iz glavnih oblasti ocenjeno kao clickbait i lažne vesti, to je dovelo do toga da se ove kategorije rangiraju sa najvećim procentom. Ove dve kategorije prate dezinformacije sa 20 %, obmana, neprovereni sadržaji, itd.

Zaključak

Loše informisanje koje objavljuju različiti izdavači (pravi mediji, sumnjivi portali i društveni mediji) o dešavanjima u oblasti bezbednosti na severu Kosova učinili su da ova tema dominira sa 8 % tokom marta meseca. Raznolikost tema učinila je da, iako je ova tema dominirala, procenat dezinformacija u vezi sa njom bude nizak. U odnosu na prethodni mesec (februar) tema Sever je sa 5 % zauzela šesto mesto među temama koje su najviše loše informisale. Tokom ovog meseca objavljeno je nekoliko lažnih sadržaja u vezi sa tvrdnjama o proizvodima koji leče razne bolesti. U okviru sadržaja lošeg informisanja, koji su obrađeni ovog meseca, objavljene su stare vesti vezane za klimatske uslove, uz tvrdnju da su predstavljene kao aktuelne. Isto tako objavljen je lažni sadržaj sa tvrdnjom o davanju kredita ili izražavanju zadovoljstva potrošača za kredite. Kodirani sadržaji kao tragični slučajevi (smrt i ubistvo), gde se pored clickbait članaka za koje se u naslovu ne navodi mesto događaja, objavljene su i lažne vesti sa tvrdnjama o smrti sina umetnika Ardita Đebrea, itd.

Što se tiče oblasti, politika sa 27 % i dalje je glavna oblast u kojoj je najviše loše informisalo, zatim sledi oblast društva sa 26 % i bezbednosti sa 21 %. Objavljivanje dezinformacija o raznim temama iz različitih političkih dešavanja u vezi sa Zajednicom srpskih opština, intervencijom NATO-a 1999. godine, martovskim nemirima 2004. godine, dijalogom, učinilo je da ove oblasti prevladavaju čak i tokom marta meseca. Ovo je uticalo da politika ima isti procenat pronađenih i obrađenih sadržaja lošeg informisanja u odnosu na prethodni mesec

(februar). Gotovo svi sadržaji iz oblasti politike objavljuju se na albanskom jeziku u medijima (15 %) i društvenim medijima (11 %). Dezinformacije (10 %), lažne vesti (6 %) i clickbait članci (4 %) su kategorije lošeg informisanja prema kojima je loše informisanje ocenjeno na različite političke teme.

Oblast politike prati oblast društva, gde se loše informisanje iz ove oblasti objavilo na društvenim medijima (13 %), sumnjivim portalima (5 %) i pravim medijima (3 %), a dominiraju lažni sadržaji koji se odnose na lekove i davanje kredita. Posle ove dve oblasti sledi oblast bezbednosti, a značajan deo je ocenjen kao lažne vesti (6 %), dezinformacije (5 %) i clickbait članci (3 %) kao i objavljivanje na društvenim medijima (13 %) i pravim medijima (5 %) u vezi sa naoružavanjem KBS-a, dešavanjima na granici Kosova i Srbije i severom.

Premijer Kosova Aljbin Kurti je ličnost o kojoj se najviše govorilo u kontekstu drugih ličnosti, u tri sadržaja lošeg informisanja u kojima se govorilo o ličnostima. O Kurtiju zajedno sa predsednikom Srbije Aleksandrom Vučićem se govorilo uz tvrdnju da su se oni sastali radi dijaloga između Kosova i Srbije, kao i o staroj izjavi koju je Vučić ponovo objavio kao aktuelnu o neprihvatanju Zajednice. Uređena fotografija Kurtija sa bivšim predsednikom Srbije Vojislavom Koštunicom ponovo je objavljena u medijima. Druga ličnost o kojoj se najviše govorilo u sadržajima lošeg informisanja objavljenim u martu je portparolka Ministarstva spoljnih poslova Rusije Marija Zaharova. O Zaharovoj se u medijima govorilo povodom njenih javnih izjava kojim je loše informisala u vezi sa intervencijom NATO-a 1999. godine i martovskim neredima 2004. godine.

U okviru provere izjava i obećanja obrađena je izjava ministra zdravlja Arbena Vitie data u intervjuu objavljenom 25. februara za Novinsku agenciju u kojem je naveo da lekari na Kosovu imaju jednu od najvećih plata u regionu Zapadnog Balkana. Nakon provere činjenica od strane hybrid.info potvrđeno je da u poređenju sa zemljama Zapadnog Balkana jedino Srbija ima manje plate lekara u odnosu na Kosovo, što, prema oceni, čini da je izjava ministra Vitie netačna.

HIBRIDO.INFO